

R E G É L Ő.

PESTEN Csötörtökön October 24^{kén} 1833.

Megjelen társával együtt hetenkint kétszer Vasárnap és Csötörtökön. Fél évi díja helyben 3 ft 12 xr boritéktalanul; postán 4 ft pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt boritéktalanul 1 ft 36 xr-jával.

A' folyóírásnak egyes száma 24 xr; egyes kép 12 xr. p. p.

I. TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLLÉS.

Árpád Margit, Görög Császárné.

(Folytatás.)

Alexi Julius 18-án tartá pompás bemenetét Konstantinápolyba, 's vakmerő külföldiek nyitának neki utat; Izsák pedig Margittal és udvarával Szent Zsófia templomába ment, hova Alexi jövetele is határozottatott. Búsan kíséré férjét Margit, ki talán előérzésből nem birta szívének terhét oszlatni, se környékező udvari dámáji, és gavallérai, kik felvidítésában vetekedve fáradoztak, nem vonhaták-el figyelmét bánati tárgyától. Alexi *) a' templom küszöbén várá atyját és anyját, kiket börtönéből kiszökése óta nem vala szerencsés látni. Alexi szülőjinek lábaihoz borult, talizmanját melljéről kirántván anyjának mutatá fogadása megtartásának jeléül, de Margit örvendetes elfogadás helyett szívéhez szorítá fiját, és keservesen zokogott, 's az örvendező környék szomorúvá változék. Az innepi pompa végbe vitetvén Izsák Angyal fijával Alexival együtt megkoronáztatott, és nem sokára az egész keleti birodalom hódulást tevénekik.

Már esztendő't töltött Konstantinápoly alatt a' keresztes sereg, és készüle fogadásának a' szentföldön teljesítésére; de mind eddig az uralkodók eleget nem tehettek fogadásaiknak; keményen kényszerítve azoknak teljesítésére, borzasztó zavart támasztának a' városban, mellynek Ducas nemzetségből eredett valami Murczuphle (mert vékony szemöldökű

*) Alexi annyit tesz magyarul mint Elek: de ezt azért nem említjük azon neven, hogy könnyebben meg különböztessék a' többi Elektől.

volt) Elek nevű fő ur annyira gyulasztója vala! Ez megnyervén a' kincstár Eunuchját megvesztegeti az öröket, éjjel Alexi szoba-osztályába rohan, és őt borzasztó kiáltásokkal álmából felrémitvén azon ürügy alatt, hogy a' küszöbön levő veszedelemtől megmentse, egy rejtett ajtón kiszökteti, hol már a' várakozó bérlett emberek megfogják, és tömlöczbe hurczolván megfojtják. Izsák Angyal, akkora beteg, midőn e' lázadást hallja, és a' gyilkosok reá rohannak, azonnal szörnyű halált hal, Margit pedig ismét a' tömlöczbe hurczoltatik. Ez történt 1204-ki Jan. 26-kán.

És ime! mi hamar felejtkezének a' buzgó keresztények szent fogadásaikról. Midőn ennek a' táborba hire ment, az ajtatos buzgóság gőgös hevüléssé változék, és a' pogány gyűlölésből keresztény gyűlölés támadott. Nem a' szent föld viszsza vételére, hanem Konstantinápoly elfoglalása végett vezetteték az ajtatos sereg, melly vezéreinek szavára 's példájára olly tüzzel rohant vallás-rokonai városának ostromára, milyennel Jerusalemnál a' durva és szilaj nép ellen fáradozott volna. E' fényes várost, mellyet a' császári pompák olly hosszú századok óta a' művészség minden emlékeivel ékesítettek, e' pompás várost, hova mint egyetlen bátorságos őrző helyre hordatott a' széles világon uralkodó barbarismusnak vad és kiesapó kényei elől mind, a' mi kevés szüleménye maradt a' művészségnek, szép mesterségeknek és emberi bölcsességnek — görög ország, Egyptus, maga Roma is adózóvá téteték, hogy diszesítsék Byzantiumot, melly még eddig ellenség kezén nem volt — most a' hitrokonok kincs-szomjazó dühe rettegteti! — — Az éppen most kinevezett új császár Lascaris látván az ellenállás lehetetlenségét, seregével a' falak közé vonul, honnan ellopódván, föld alatt egy rejtett uton ott hagyá a' várost; mit észre vevén a' sereg nagy zavarba jött, a' kereszties nép pedig mindent ölvén, Konstantinápolyt hirtelen elfoglalja, és utszájit vérpatakká teszi. A' vezérek előre nyomultak, Montferrat egyenest a' császári palotának ment, mellyet ember nélkül találta, és a' sok kincset elfoglalta, sőt az egész palotát kifürkészte a' császárt keresvén. Végre a' földszini osztályokban keresgélvén nagy zárt ajtókra talált, mi kívánságát ingerelvén itt a' császárt zárkozva lenni sejdíté, és nem átallott nagy hév-

vel az ajtónak rohanni 's azt betörni. Hanem egy embernek ereje keves volt erre; vagy talán pánczélokka rakott teste, lándsákkal tömött marka nehezíték az ajtóra rohanást. Magában dörögve sisak-vértjét (rostélyát) feltolja, és körül álló fegyvereseit az ajtóra rohanni szölli-tja sulyos kardját kirántván. Első feszítésre az ajtó csak hamar kipattan, Montferrat előre áll, és a' fekete lepelben feléje közelítő lényhez (Wesen) vastag férjfi hangon szól: „Hódulj meg!“ midőn a' lény bátor magatartással a' hóhérnak vélt vezér felé lép. — Montferrat bal kezével az arcz-fátyolt bajnoki bátorsággal felrántja, jobbában széles kardját az ég felé mereszti, — 's az alatt Margit képe tűnik-fel előtte. A' bajnok szemei kevéssé meredten maradtak; míg jobbjá lassan földre ereszté a' sulyos kardot, magába térvén hátra lép, szemeit leereszti és lágyabb hangon: „Asszonyom!“ csendesesen ejti ajkai közül e' szavat. — „Mi kívánsága a' vitéznek?“ — „Hogy engedj meg“ — felele a' bajnok. — „Mi a' vezér akarátja?“ kérdé bátran a' döbbsent özveggy. — „Hódulni“ — mondá zavarodva a' vezér. „Kéntelen vagyok hódulni, és“ — — Ekkor szavát elszakasztván a' kevéssé neki bátorodott vezér: „Nekem engedj hódulni“ szavába vága. De e' szóra a' tömlöcz mélyéből előre lép egy hasonlóan fekete öltözetű alak; ez vala hetedik Lajos franczia király huga, ki bátran megtámadja őt a' melljén függő keresztre mutatván: „Hát illik-e kereszténynek erőszakot a' más hajlékán elkövetni?“ Mire ez mély alázattal felelt: „Nem bántani, hanem a' börtönből kiszabadítani jöttem felségteket; azért kérem, méltóztassanak a' császári lakba feljönni, melly egészen üresen állva reájok vár.“ — A' két felség elfogadá a' vezér kérését, 's a' palota felsőbb részére némán ballagnak. Margit a' palota legelső szalájában az ablakhoz sietvén szent Zsófia temploma felé akara pillantani, melly néki annyira emlékezetes vala! De látásának elejét állá a' lobogó tűz, mellyel a' város boritva vala; füleit elfogá a' jajgató zajok hallása, mire ő bágyadt hőkenéssel arczát takarva hanyat esnék, ha hű és köz sorsú barátnéja, Lajos király huga, mellette állván karjait nem terjeszti vala, 's hirtelen Montferrathoz fordulván monda: „Ó ha emberi szive van a' vezérnek, menjen szilaj serege

közé és csillapítsa-le annak vad indulatját!“ Montferrat mint isteni parancs teljesítésére sietett a' fejedelem asszonyokat elhagyni, hogy Konstantinápolyt csendbe hozza.

Meghódult már akkor a' város, mert nem vala senki, hogy ellentálván boszúra ingerelte volna a' prédát szomjazó keresztesekeket, kik kaján indulataiknak rést adván, mikor ellent állásra nem találtak, ronták azt, mi elejekbe akadt; berohantak a' templomokba, a' birodalom és polgárok épületeibe: a' legremekebb festéseket, legékesebb faragásokat vagy megcsonkíták, vagy széttörték; a' főpiarczokon állt márvány, alabastrom vagy ércz szobrokat se kimélvén földre tiporták. Ezzel kedvök nem elégítve a' tűz terjesztésére és a' könyvtár dulására rohantak, 's mindent, mit benne találtak, vagy széthánytak vagy tűz prédájává tettek. — Milly rövid idő alatt elpusztították minden, mi kilencz század óta millio költségekkel a' görög és latin ész szüleményeiből, vagy irományaiból gyűjtve volt! (*Végz. köv.*)

II. ORSZÁG ISMERTETÉS.

A' szegszárdi apátság.

Mig francia, olasz, és német országban alig lelhetni — hogy a' városokról ne szóljak — egy váromladéket, egy kolostort, melyet pennájokra az utazók, vagy ecsetökre a' festők ne vettek volna már: addig nálunk a' gondatlanság csipelyekbe tett kezekkel nézi, mint sodorja a' mindent megemésztő idő az őskornak hagyományait évről évre mind inkább a' feledés fenéktelen üregébe. Alig fogjuk tehát az olvasót untatni, ha őt e' sorokban egy ős kolostorral — mely hajdan nem középszerű szerepet játszott a' hazában — bővebben megismertetjük.

A' keresztényszet (christianismus, Christenthum) Péter, Aba és Endre királyinknak viszontagságokkal teljes kormányaik alatt igen megcsökkenvén, az utóbbinak öccse Béla annak I-ő Istvántól vetett alapját annál inkább kezdé támogatni, minél jobban látta, hogy a' csinosbulás, az európai közérdek csak ezen alapulhat, gyarapodhatik. A' Duna balpartján még ekkor a' szentmártoni apátságon kívül csak a' pécsváradi állott-fen. A' bölcs király azért még egy harmadikot akart állítani, 's választása Szegszárd-

ra esék, hol mintegy 1061 táján a' masolygó völgyben, az ősz Bartina bortermő lábainál a' roppant Benediktinus-kolostor fel is állott. Roppant mondam, mert a' bőkezű király neki ajándékozá mind azon földet, melly ma a z e g é s z szegszárdi urodalmat teszi; a' kolostor pedig némelly régibb hagyományok szerint több mint száz szerzetest táplált; sőt az apátság önrészére 's jószágainak védelmére még úgy nevezett libertinusokat, az az szabados katonaságot is birt, miről a' többi közt hazai törvényünk 26-ik cikkelye is emlékezik 1518-ban. *)

Nevezetes ezen apátság alapítójának 1-ső Béla királyunknak sirjáról, melly nem csak az apátságot diszesíté, hanem a' város emelkedésének is nagy rugója lön; mert a' királyi halott tetemei iránti tiszteletből itt többszer megfordultak Geyza, László, Salamon 's több fő urak. Ugyan is, hol az uralkodó fejedelem mulatkozik, kísérorji őt mulhatlanul oda követik; ezeknek pénzök van, a' pénz közös kezek közé jut, 's így az emelkedésre már meg van az első lépés téve „quia non solum ex pane vivit homo.“ Az uralkodónak jelenléte előmozdítja a' közipart, a' szép művészetet, a' tudományt; ez pedig a' nemzeti jól létet.

Azon apátok közül, kik magokat a' középszerűség bilincseiből kivívták, első lehet minden esetre már I-ső Béla korából Vilmos apát, kit egy bélyeg, sorsosaiban olly igen diszlő, a' hazafiság bélyege is kedvessé tesz emlékezetünkben. Mert miután a' máé elég sokáig tartott vilongások után Salamon és a' két hercegeztvért közt béke kötöttetett volna, és Geyza minden gyanútól mentten az ingoványi rengetegegekben vadászti gyakorlatokat üzne: Salamon király Szegszárdra jött, hogy ott — mit egy illy ember ajtatosságnak nevez — a' karácsoni innepeket megülné. De annak közepette Vid gróf tanácsosának ingerlésére az ajtatos király Geyza hercegnek alattomos megöletésére határozá magát. De Vilmos apát egy rejtekből hallván a' gonosz tanácsosnak ördögi sugallatit személyesen jelenté-meg azt Geyza hercegnek, miből azután amaz év-

*) Illyen adománnyal királyink hajdon egyéb apátságokat 's püspökségeket is megajándékoztak.

könyveinkben említett útközet fonódék a' Tisza bal partján. — Vilmos mellett emliteni lehet I-ső László apátot, ki 1263-ban és II-ik Lászlót, ki 1365-ben emeltetett innét főapátnak a' szentmártoni főfő apátságba. — (Végz. köt.)

III. JELES MONDÁS.

J ó t é t e l.

A' mit adtál, tartsd csekélynek,

Ugy leszen jó tétemény:

A' mit ellenben te vettél,

Nagynak mond azt, és becsüld.

Virág Benedek.

Két nem munka-köre. A' férjfiú keblének érzelmé mindig hánykolódó tenger. Neki a' nagy világ, 's tettei szolgálnak hazául. A' nőnek csendes köre azon szent hely, mely gyengén, biztosan egyengetve mutatja a' nemzetiség pályáját, mely megérleli a' férjfiú vitézség által elvetett magvakat K. T. Zs.

Aphorismák Erdélyből. A' szeretet csecsemő, a' nyugalom pedig egy elélt korú, kinek amaz pajzán szakállát tépdeli.

Az ember csak egy ifiúságot él, 's ki azt jól és bölcsen használja, szerencsés egész életében.

iffj. Thoroczky László.

IV. K Ö L T É S Z E T.

H i v s z e r e l e m p r ó b á j a.

„Érted kedves! csak éretted
Égve dobog e' hű szív!
Tóled Vilma! csak te töled
Viszonzást nyerhetni viv! —
Igy Andor, a' szép Vilmához: —
Széphez, mint a' teli hold: —
Kinek keble ez ideig
Andor iránt hideg volt.
Ma meghatá hű szerelme, —
'S kemény fagyát keblének
Felolvasztá forró heve
Kéjre gyúlt érzetének. —
Érzetének boldogsága
Mennyét bőven érezvén,
'S boldogsága teljességét
Andorral éreztetvén
Hevült szívvel; imigy ejté
Szavát — boldog Andorhoz —
„Bírod szívem, bírdaj kezem
'S vezess akkor oltárhoz,
Ha év után hiva léssz még
A' mint mondad Vilmának;
Most pediglen eljegyezlek
Téged kedves! mátkának!“

Andor öröm-részegülten
Esküvel felfogadja, —
'S hogy örökké hiva lesz ő
Csókban zálogát adja! —
„Ugy de kedves! (a' szűz mondja)
„Mig e' nap egy év múltán
Ismét megjő, egymást látnunk
Nem szabad; és azután
Hogyha akkor meg nem jelensz
Hivtelennek tartalak
'S a' most kötött báj-frigyüinktől
Örökre feloldalak!“ —
Még egyszer örök hűséget
Egymásnak fogadtanak! —
'S sűrű könnyek zápora közt
Egymástól megváltak. —
Közelg az év végszakasza;
Közelg Andor mennyéhez!
Repül, sebes lován vágdat
Szívének kedveltjéhez! —
Ám de — a' szűz próbát téssen
(Bárha keble forron ég)
Próbát téssen, vallyon Andor
Hozzá hiv maradt-e még? —

Látni vágyván, Andor melljét
 A' bú miként hatandja!
 Hogy ha majd őt más karjában
 Szerelmesen látandja?
 Azon napon, mellyen a' Hiv
 Tartozik megjelenni,
 Ha csak Vilmája szerelme
 Nélkül nem akar lenni!

Andor előtt ismeretlen
 Testvér-bátyját megkérte,
 Tenné ezt meg nyugalmaért,
 Szerelméért 's Ó érte.
 Ez hajolván kérésére
 Megjelent, hajh! Vilmánál,
 És szerelmes szerepet vitt
 Kedves huga házában!

Repül Andor — megérkezvén
 Vilmának báj-lakjába,
 Ott találja! de ő ezek,
 Más férjfinak karjába!
 Illy kínosan bár mi csapás
 Emberre nem hathatna!
 Nyitja ajkát, 's Andor szólna,
 Csak nyelvével szólhatna.

De nem — kínos fájdalmai
 Rajta erőt vehének
 'S ő belőle érzéketlent
 'S megbódultat tevének!
 Látja Vilma, 's iszonyodik
 'S bánja immár a' tettét,
 Remeg — kiált — 's Andort hívja
 'S mutatná szeretetét!

De Andor, már esze veszve
 Kétked szerelme iránt,
 'S nem halgatva szavaira
 Gyilkoló tört elő ránt.
 „Vessz hát szívem!” ezt ordítja,
 „Vessz! jobbnak nyugodnod,
 Mint itt csalfa szerencsétől
 Alá sujtva kinlódnod!”

Erre a' tört ön melljébe
 Markolatig taszítja,
 „Légy szerencsés — mondá — Vilma!”
 'S szemét halál borítja.
 Vilma látta miként ömlik
 Vére kedves hívének!
 Le rogyott; — 's rá halált hozott
 Repedése szívének.
 O x e l M i h á l.

V. VILÁGI TELEGRAF.

Theatrumoknak hajadon fővel látogatása. Egyik külföldi theatrum-újság azt beszéli, hogy Nürnbergben minden rendű és rangú asszonságok titkosan elvégezték magok közt, hogy a' színházba ezután se kalapot se fátyolt nem fognak vinni, vagy legalább azokat az előadás folyta alatt leveszik, hogy így a' megettek állók szabadon láthassanak a' színhelyre. Magok azonban a' nürnbergi újságok még erről mélyen hallgatnak. De remélni lehet, hogy az ottani Dámák dicsőségére, eléggé kegyesek lesznek a' nürnbergi szépek, mivel már rájok fogták, a' titkos tanács végzését letesíteni. Szabad volna-e ezt azoktól is remélni, kikre nem fogták?

Drágaság Krimióban. Krimi Tatárságban 's a' körül fekvő félsziget környékén olly szerfeletté drágaság uralkodik, minőt még emberi fül alig hallott. A' gabona mód nélkül drága, 's mind a' mellett még is csak igen kis mennyiségben vehető. A' tatár országi kereskedők egy hónap alatt mint egy 20,000 tschelwert buzát vettek az eupatoriai raktárakból (Magazin), még is igen kevés maradt-meg nekik takarmányul. A' kormány már a' fekete és asow-i tengeren is megengedé a' gabona beszállítását, sőt a' Dunán is. Nem mehetne e' oda a' szorgalmas Ullmann hajója? Igen, ha a' vas kapu nem volna.

VI. KÜLÖNFÉLE.

Köny-gyűjtés. A' Persák azt hiszik, ha a' halott felett elsírt köny-cseppeket egy haldoklónak szájába teszik, hogy azt az életbe vissza hívják. Ezen okból, midőn valamelly temetésen vannak, köte-

leztetik a' pap mindegyik gyászolónak, gyásza mineműségében képest, több vagy kevesebb könnyeit egy darab pamutttal felszivárogtatni, s azután azt valamelly üvegerskébe kinyomni, hogy a' halálüző orvosságot szükségben használni lehessen. — Méltók-e ezen heraclitusi cseppek az orvosok 's patikások figyelmére? nem tudom; — de a' szentírásnak legalább szóra eleget tesz; mert az 88. zsolt. 8-ik versében egyenesen ez áll: „Gyűjtsd könnyeimet palaczkodba.“

a a.

Mahomed zászlója. Ezen zászló, a' prófétának zászlója (Sand-scharrik-Scheriff) a' Koraschitok zászlójának formájára készítve, magától Mohamedtől Akob-nak neveztetett, az az „feketesasnak.“ A' zászló tehát nem fehér, mint a' Koraschitoké, de zöld se, mint sokan vélik, hanem egyenesen fekete, 's Mahomed egyik feleségének karpitja (Vorhang) volt. E' szent zászlót a' Mohamedánusok mint legdrágább ereklyéjeket őrzik. Béke-időben 42 atlasz borítékba burkolva gyönyörű ládában tartatik, melly a' szerail belsejében egy kápolnában áll, és csak a' legnagyobb szükségben polgári háborúkban és lázadásokban vétetik-elő. Ha ez megtörténik, akkor már három nappal korábban tudomásul adatik kikiáltók által, hogy valamennyi gaurok (hitetlenek, keresztények) a' Sandschak közeléből eltakarodjanak, mert ki olly vakmerő lenni bátorkodnék azt profan tekintetével megszenségteleníteni, őt közvetlenül megölnék. — E' híres zászló legelőször Omár követőjéhez Damaskusba, onnét az Abissidokhoz Bagdadból Cairóba ment által, innét pedig a' kegyetlen I-ső Selim kezeibe jutott 's a' reá következő esztendőben II-ik Amurath uralkodása alatt Európába hozatott. — Az ezt közlő német tudósító kételkedik a' zászló eredetiségén, 's azt mondja „hogyan lehetséges, hogy a' drága függöny-darab annyi sok század óta annyi viszályok közt, melyek az osmani népet érik, megmaradhatott.“ Mért volna ez lehetetlen? át nem látom; legyen az még olly idős, ha 42 borítékban tartatik, 's csak olly igen ritkán használtatik, bizonyára fenmaradhatott. Vagy Sz. István köpönyege nem régiebb-e hazánkban? pedig ez 42 borítékban nem-is tartatik, és honunkban is voltak viszályok.

a a.

VII. NEVETTETŐ PILULA.

E...ben Béla futását játszották, 's néhány vadászok puskát is tartottak felgyurúzott kezökben. Hihetően valamelly ismeretlen chrónikából tanulták, hogy már IV-dik Béla idejében puskát ismertek.

Frankenburg Adolf.

S z ó r e j t v é n y .

Vészt hozza honomnak, 's gyakran pusztíta lakunkban,
Vágd-le fejét úgy nem fog leenyészni soha:

Miskolczy István.

Előbbi rejtvény: 1) Oroszlány. 2) Szökő esztendőben.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiarcz 86 szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi urak utszója 612.